

LAPSUUDENAIKAISEN PSYKOLOGISEN KALTOINKOH- TELUN SEURAUKSET

Marianne Pakkanen
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Yhteiskuntatieteiden- ja filoso-
fian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden- ja filosofian laitos
Tekijä Marianne Pakkanen	
Työn nimi Lapsuuden aikaisen psykologisen kaltoinkohtelun seuraukset	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Syksy 2022	Sivumäärä 31
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämä kandidaatintutkielma tarkastelee integroivan kirjallisuuskatsauksen mukaisesti lapsuuden aikaisen psykologisen kaltoinkohtelun seurauksia. Tutkielman tarkoitus on vastata tutkimusongelmaan miten psykologisen kaltoinkohtelun eri vaikutukset ilmenevät eri ulottuvuuksissa, ottaen huomioon eri ilmenemis- muodot, ilmiön tarkastelussa hyödynnettävät näkökulmat sekä ikätason. Käsitteellisenä viitekehyksenä toimii väkivallan ja kaltoinkohtelun määritelmät, sosiaalityön viitekehys sekä psykologi John Bowlbyn kehittämä kiintymyssuhdeteoria (1969).</p> <p>Psykologinen kaltoinkohtelu on ominaista jokaiselle väkivallan ja kaltoinkohtelun muodolle. Sille ominaisia piirteitä ovat emotionaalinen välinpitämättömyys, laiminlyönti, hyväksikäyttö, eristäminen, korruptio, terrorisointi, väärinkäsitykset lapsesta sekä lapsen yksiköllisyyden kieltäminen. Psykologinen kaltoinkohtelu kuvaa vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa toistuvia tapahtumia, eikä itse tapahtumaa tai laiminlyöntiä, eikä se myöskään vaadi fyysistä kontaktia. Ajankohta, kroonistuminen ja kaltoinkohtelun vakavuus vaikuttavat merkittävämmiin kuin itse kaltoinkohtelun muoto. Psykologisen kaltoinkohtelun voi tulkita olevan haitallisimman kaltoinkohtelumuoto, sillä siinä väkivallantekijä on lähes välttämättä lapsen huoltaja. Vanhemman ollessa samanaikaisesti lapsen pääasiallinen turvan ja hoivan sekä pelon ja uhan lähde kiintymyssuhteelta puuttuu vakaa ja turvallinen pohja, mikä heijastuu muun muassa erilaisina mielenterveys- ja päihdeongelmina, yksinäisyyden tunteena, sosiaalisten suhteiden ja minäkuvan kokemisena negatiivisessa valossa, oppimisvaikeuksina sekä rikollisena toimintana. Toisin kuin fyysinen tai seksuaalinen väkivalta, jotka ovat usein tapauskohtaisia, psykologinen kaltoinkohtelu on usein kroonista ja jää usein huomaamatta.</p> <p>Tutkielman havainnollistaa sitä kuinka psykologinen kaltoinkohtelu saa osakseen liian vähän tutkimuksellista huomiota, eikä sosiaalityö huomioi sitä ilmiönä tarpeeksi. Väitteet psykologisesta kaltoinkohtelusta tulisi ottaa vakavasti, sillä vaikka ne näyttäisivätkin suhteellisen lieviltä, nämä syytökset voivat viitata syvälle juurtuneisiin ongelmiin perheessä, jotka ovat näkyvämpien tai kiireellisempien kaltoinkohtelun muotojen peitossa. Olennaista on määritellä yhtenäiset raja-arvot psykologiselle kaltoinkohtelulle, tunnistaa sen eri ilmenemismuodot sekä kehittää uusia toimintatapoja sen ehkäisemiseksi.</p>	
Asiasanat psykologinen kaltoinkohtelu, emotionaalinen väkivalta, emotionaalinen kaltoinkohtelu, kaltoinkohtelu, laiminlyönti, henkinen väkivalta, lapsuus	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja Ohjaaja Sisko Piippo	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS.....	4
2.1	Henkisen väkivallan ja emotionaalisen kaltoinkohtelun eroavaisuudet	4
2.2	Lapsen ja huoltajan kiintymyssuhde	6
2.3	PTSD – Post-traumaattinen stressihäiriö	7
2.4	Sosiaalityön viitekehys	8
3	TUTKIELMAN TOTEUTUS JA TIEDONHAKU	10
4	PSYKOLOGISEN KALTOINKOHTELUN ILMENEMINEN	12
4.1	Laiminlyönti ja emotionaalinen välinpitämättömyys	13
4.2	Hyväksikäyttö ja ikätasolle sopimaton vuorovaikutus.....	14
4.3	Liiallinen kritisointi, terrorisointi ja väärinkäsitykset lapsesta	15
4.4	Yksilöllisyyden kieltäminen ja psykologisten rajojen loukkaaminen.....	16
4.5	Eristäminen, korruptio ja sosialisoitumisen vahingoittaminen	16
4.6	Yhteenveto	17
5	PSYKOLOGISEN KALTOINKOHTELUN SEURAUKSET	20
5.1	Emotionaaliset vaikutukset	21
5.1.1	Itsetunto ja tunteiden säätely	21
5.1.2	Kiintymyssuhde.....	22
5.2	Sosiaaliset vaikutukset	23
5.2.1	Sosiaaliset taidot ja ikätoverit.....	23
5.2.2	Rikollisuus.....	24
5.3	Kognitiiviset vaikutukset	24
5.3.1	Oppiminen ja älykkyys.....	24
5.3.2	Kognitiiviset häiriöt.....	25
5.4	Yhteenveto	27
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA	29
	LÄHTEET.....	32
	LIITE 1 - AINEISTOLUETTELO	36

1 JOHDANTO

Lapsiin kohdistuva väkivalta on ollut ilmiönä paljon esillä, ja sen tunnistamisen, määrittämisen ja ehkäisyn parissa työskennellään edelleen aktiivisesti sen ratkaisemiseksi. Henkinen väkivalta on tunnistettu olevan lapsiin kohdistuvan väkivallan muodoista yleisin; muun muassa vuoden 2019 kouluterveyskyselyssä viimeisen vuoden aikana vanhemman taholta koettua henkistä väkivaltaa, kuten puhumattomuutta, haukkumista, esineiden heittämistä tai lyömisellä tai piiskaamisella uhkaamista, raportoivat perusopetuksen 8. ja 9.-luokkalaisista nuoresta ja lukiolaisesta vajaa kolmannes (28 %) ja alakoulun 4. ja 5.-luokkalaisista lapsista lähes joka viides (17 %). Tämän lisäksi väkivallalla uhkaaminen henkisen väkivallan muotona vaikuttaa lisääntyneen 2010-luvulla, mikä saattaa johtua vanhempien kurinpitoväkivallan käytön vähenemisestä tai ilmiön paremmasta tunnistamisesta (Laajasalo, Paavilainen, Järvilehto & Keiski 2020, 190.)

Suomenkielisessä tutkimuskirjallisuudessa väkivallan määritelmä tuntuu olevan enemmän käytössä verrattuna esimerkiksi kaltoinkohtelun määritelmään. Lapsuuden aikainen kaltoinkohtelu on mikä tahansa huoltajan teko tai laiminlyönti, joka aiheuttaa lapselle henkisen tai fyysisen vahingon riskin (Tufford, Bogo & Asakura 2014; Hoeboer, De Roos, Van Son, Spinhoven & Elzinga 2021) Usein lapsiin kohdistuvat kaltoinkohtelun muodot erotetaan toisistaan, muun muassa fyysiseksi väkivallaksi ja -laiminlyönniksi, henkiseksi väkivallaksi ja emotionaaliseksi laiminlyönniksi sekä seksuaaliseksi hyväksikäytöksi (Hoeboer ym. 2021, 2). Myös lähisuhdeväkivallalle altistuneet lapset voidaan katsoa kokevan kaltoinkohtelua, sillä he elävät väkivaltaisessa ympäristössä ja sen vaikutuksen alaisuudessa (Holden 2003; Gilbert, Widom, Browne, Fergusson, Webb & Janson 2009). Kaltoinkohtelun ja väkivallan eroja käsitellään tässä tutkielmassa myöhemmin luvussa 2.1.

Tämän tutkielman tavoite on valaista vähemmän tunnettua kaltoinkohtelun muotoa, joka yleensä jää muiden kaltoinkohtelun- tai väkivallanmuotojen pimentoon. Kaltoinkohtelun alatyypit voivat aiheuttaa erilaisia riskejä koko elinkaaren ajan; esimerkiksi fyysinen väkivalta varhaisessa iässä voi ennustaa mielenterveysongelmia myöhemmin nuoruudessa, kun taas emotionaalinen väkivalta lapsuudessa voi olla merkittävämpi ennustaja huonolle mielenterveydelle teini-iässä (Cohen & Thakur 2021, 1-2.) Kaltoinkohtelun muodot onkin tärkeää tunnistaa toisistaan, jotta saadaan todenmukainen kuva jokaisen kaltoinkohtelun muodon yksilöllisistä vaikutuksista; muuten useamman tyyppisen kaltoinkohtelun yhteisvaikutus saatetaan tulkita yhden ulottuvuuden seurauksena (Cecil, Viding, Fearon, Glaser & McCrory 2017, 107.)

Psykologinen kaltoinkohtelu on käytöstä, joka toistuvasti vakuuttaa lapsille heidän olevan arvottomia, ei-haluttuja, ei-rakastettuja sekä heillä olevan arvoa vain muiden tarpeiden täyttämisen kannalta. Tämän lisäksi heitä ympäröi henkisen ja fyysisen väkivallan uhka (Gilbert ym. 2009; Holden 2003; Glaser 2009.) Psykologiseen kaltoinkohteluun viitataan myös emotionaalisenä väkivaltana (Gilbert ym. 2009, 69), ja erityisesti Yhdysvalloissa emotionaalista väkivallasta käytetään termiä psykologinen kaltoinkohtelu, sillä se sisältää kaikki lasten hyväksikäytön näkökohdat (North 2021, 744). Tätä määritelmää soveltaa APSAC (The American Professional Society on the Abuse of Children) (1995), jonka mukaan psykologinen kaltoinkohtelu kattaa torjumisen, terrorisoinnin, eristämisen, hyväksikäytön, tarpeiden laiminlyönnin sekä emotionaalisen reagoimattomuuden (Trickett, Mennen, Kim & Sang 2009, 28). Toisaalta termin ”psykologinen kaltoinkohtelu” voi tulkita viittaavan toistuviin huoltajan aiheuttamiin tapahtumiin, jotka loukkaavat lapsen psykologisia tarpeita, ja näin ollen sisältää sekä emotionaalisen väkivallan että laiminlyönnin määritelmät (Hoeboer ym. 2021, 2). Tässä kandidaatintutkielmassa olen tulkinnut psykologisen kaltoinkohtelun kattavan sekä emotionaalisen väkivallan että laiminlyönnin, mutta tarkastelen molempia käsitteitä myös itsenäisesti sen rinnalla.

Emotionaalinen väkivalta on tunnistettu olevan merkittävä osa suuressa osassa lastensuojelutapauksia, joten sitä pidetään laajalti yhtenä haitallisimmista lasten kaltoinkohtelun ja laiminlyönnin muodoista (North 2022, 743). Lapsuuden aikainen kaltoinkohtelu on yhteydessä tulevaisuudessa ilmeneviin ongelmiin sekä fyysisen että henkisen terveyden kanssa, persoonallisessa toiminnassa ja loukkaavassa käytöksessä muita ihmisiä kohtaan (Glaser 2002; Haslam & Taylor 2022). Näihin lapsiin todennäköisesti kohdistuu useampi kaltoinkohtelun muoto yhtä

aikaa (Holden 2003; Inkilä, Helminen, Kuosmanen & Paavilainen 2016; Cecil ym. 2017; Haslam & Taylor 2022; Schneider, Ross, Graham & Zielinski 2005; Trickett ym. 2009; Hoeboer ym. 2021). Emotionaalisen väkivallan on myös havaittu olevan yleisimpiä kaltoinkohtelun muotoja (Cecil ym. 2017; Tufford ym. 2014; Cohen & Thakur 2021). Lisäksi erityisesti laiminlyönti on erittäin yleinen osa kaltoinkohtelua, ja sen on arvioitu vaikuttavan suurintaosaa yhteisötannoissa (Haslam & Taylor 2022; Glaser 2002; Tufford ym. 2014).

Sosiaalityöllä on vähän emotionaaliseen väkivaltaan tai laiminlyöntiin liittyvää teoriaa, ja niitä käsittelevä tutkimus tai teoria tulee pääasiassa muun muassa psykologiasta, psykiatriasta ja lääketieteestä itse sosiaalityön sijaan (Tanner & Turney 2003, 30). Tämän vuoksi lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen ja siihen puuttuminen perustuvat moniammatilliseen yhteistyöhön - moniammatillinen yhteistyö on laaja sateenvarjokäsite, joka sisältää monenlaisia määritelmiä ja viitekehyksiä riippuen määrittelijän näkökulmasta, lähtökohdasta ja kontekstista (Inkilä ym. 2016, 63.) Sosiaalityöntekijät kohtaavat useita omanlaatuisia haasteita työskennellessään psykologisen kaltoinkohtelun parissa, joihin perehdytään tarkemmin käsitteellisessä viitekehyksessä.

Kandidaatintutkielman tavoite on vastata tutkimuskysymykseen mitkä ovat lapsuuden aikaisen psykologisen kaltoinkohtelun vaikutukset lapselle. Tutkielma perehtyy tutkimuskirjallisuuden valossa lapsuudessa ja nuoruudessa koetun emotionaalisen väkivallan ja laiminlyönnin vaikutuksiin, sekä tarkastelee myös sosiaalityön roolia sen tunnistamisessa, ennaltaehkäisyssä ja hoidossa. Tutkielman ensimmäiset sivut keskittyvät keskeisiin käsitteisiin sekä psykologisen kaltoinkohtelun määritelmään, jonka jälkeen tutkielma pureutuu psykologisen kaltoinkohtelun eri ilmenemismuotoihin ja sen seurauksiin.

2 KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS

Koska sosiaalityöllä ei ole omaa varsinaista teoriaa psykologisen kaltoinkohtelun tutkimiseen, teoreettinen viitekehys muodostuu keskeisten käsitteiden pohjalta. Tämä luku määrittelee, mistä näkökulmasta tutkielmassa tarkastellaan psykologisen kaltoinkohtelun ilmene- mistä, tunnistamista ja sen vaikutuksia sekä mitkä ovat merkittäviä käsitteitä aiheeseen perehtymisen kannalta. Nämä näkökulmat muodostavat tutkielman käsitteellisen viitekehyksen, ja esitellyt käsitteet ilmenevät tutkielman edetessä merkittävänä käsitteinä psykologisen kaltoinkohtelun ymmärtämisen kannalta.

2.1 Henkisen väkivallan ja emotionaalisen kaltoinkohtelun eroavaisuudet

Henkinen väkivalta ja laiminlyönti ovat käsitteinä laajoja ja vaihtelevia, jonka myötä myös niiden määrittely vaihtelee (Laajasalo ym. 2020, 193). Eri tieteenalat ja ammattiryhmät käyttävät vaihtelevia määritelmiä sekä henkisestä väkivallasta että kaltoinkohtelusta niiden tulkitsemisessa ja ymmärtämisessä, ja englanninkielisessä tieteellisessä kirjallisuudessa etenkin emotionaalinen kaltoinkohtelu (emotional abuse) on vakiintunut käyttöön (Laajasalo ym. 2020, 188).

Se, miten henkinen väkivalta erotetaan emotionaalisesta väkivallasta tai emotionaalisesta kaltoinkohtelusta, on vaihtelevaa ja monimutkaista. Henkisen väkivallan voidaan katsoa olevan tietoista ja tiedostamatonta toimintaa tai sen puutetta, joka sisältää muun muassa uhkailua, torjumista, piittaamattomuutta ja hylkäämistä, eristämistä ja rajoittamista tai rajojen

tunnustamatta jättämistä, tunteiden näyttämisen ja ilmaisemisen kieltämistä, henkiseen terveyteen, terveydenhuoltoon ja koulutukseen liittyvien tarpeiden laiminlyöntiä, nimittelyä ja nöyryyttämistä, ikätasoisien kehityksen tukemisen eväämistä sekä altistamista vanhempien väliselle väkivallalle (Laajasalo ym. 2020, 189). Maailman terveysjärjestö WHO (2006) määrittelee puolestaan lapsen kaltoinkohtelun käsittävän kaikki sellaiset fyysisen ja psyykkisen pahoinpitelyn, seksuaalisen hyväksikäytön, laiminlyönnin ja kaupallisen tai muun riiston muodot, joista seuraa todellista tai mahdollista vaaraa lapsen terveydelle, elämälle, kehitykselle tai ihmisarvolle. Näiden määritelmien mukaan siis väkivallalla ja kaltoinkohtelulla ei ole selkeää rajaa, mikä erottaisi ne toisistaan.

Henkinen väkivalta voi olla muun muassa toistuva toimintatapa tai yksittäinen tapahtuma, jolloin lapsen ensisijainen huoltaja laiminlyö tämän tunne-elämän, hoivan ja huolenpidon tarpeet sekä ilmaisee lapselle tämän olevan arvoton, ei rakastettava tai uhattu (Laajasalo ym. 2020, 188). Kaltoinkohtelu voidaan toisaalta tulkita olevan lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, joka voi tapahtua suoraan tai epäsuorasti - epäsuoralla väkivallalla tarkoitetaan esimerkiksi lähisuhdeväkivaltaa, jonka ilmapiirille lapset altistuvat (Lepistö, Ellonen, Helminen & Paavilainen 2017, 212). Kaltoinkohtelun voidaan siis nähdä olevan omanlaisensa väkivallanmuoto, jolloin sille ominainen piirre väkivallan lisäksi on itse väkivallalle altistuminen epäsuorien reittien kautta. Termi "altistunut" kattaa monipuolisesti kokemuksia väkivallasta verrattuna esimerkiksi termiin "todistanut" tai "havainnut", sillä se ei sisällä oletusta, että lapsi on ollut todistamassa väkivaltatilanteita (Holden 2003, 151).

Kaltoinkohtelun ja väkivallan määritelmissä on siis suuria yhtäläisyyksiä, ja ne voidaan useimmissa tutkimuskirjallisuuksissa tulkita ajavan saamaa asiaa. Emotionaalisen väkivallan voidaan havaita olevan luontaista jokaiselle kaltoinkohtelun muodolle, mutta toisaalta sitä voidaan tarkastella omana ulottuvuutenaan (Cecil ym. 2017, 107.)

Emotionaalinen väkivalta kattaa kokonaisuudessaan lapsen hylkäämisen aktiiviset ilmaukset (Schneider ym. 2005; Holden 2003); teot, jotka halventavat lasta kuten sanallinen halventaminen (Schneider ym. 2005, 514); teot tai uhkaukset, jotka aiheuttavat lapsessa pelkoa ja ahdistusta (Schneider ym. 2005; Holden 2003); teot, jotka eristävät lapsen muista (Schneider ym. 2005, 514); teot, jotka tekevät lapsesta epäsosiaalista (Schneider ym. 2005; Holden 2003; Trickett ym. 2009) ja tilanteet, joissa lasta käytetään hyödyksi tai oman edun ajamiseen (Schneider ym. 2005, 514.) Tässäkin määritelmät ovat hyvin yhtenäisiä henkisen väkivallan

kanssa, mutta kuten aiemmin todettiin, kaltoinkohtelu ilmenee useammin emotionaalisen väkivallan kanssa kuin ilman sitä.

Laiminlyönti on puolestaan huoltajien välinpitämättömyyttä lapsen fyysisistä ja henkisistä tarpeista sellaisilla osa-alueilla, millä he pystyisivät ne täyttämään (Gilbert ym. 2009; Haslam & Taylor 2022; Tufford ym. 2014). Laiminlyönti on yleisesti ollut vähäisesti tutkittu verrattuna muihin kaltoinkohtelun muotoihin yleisyydestään huolimatta, mikä saattaa selittyä sillä, että käsitys lasten fyysisistä ja emotionaalista tarpeista vaihtelee ympäri maailmaa ja lapsen kehitystasosta riippuen (Haslam & Taylor 2022, 2).

Tämän tutkielman hyödyntämässä tutkimuskirjallisuuksissa väkivallan ja kaltoinkohtelun käsitteiden määritelmän tulkitaan merkitsevän pääasiallisesti samaa. Selkeyden vuoksi tutkielma käyttää termiä emotionaalinen väkivalta myös emotionaaliseen kaltoinkohteluun viitattaessa, sillä määritelmät ovat hyvin yhtenäisiä. Henkinen väkivalta ja emotionaalinen väkivalta tai emotionaalinen kaltoinkohtelu ovat myös määritelmiensä mukaan hyvin samankaltaisia, mutta emotionaalista väkivaltaa käytetään tässä tutkielmassa vakiintuneena terminä, sillä tulkitsemisen määritelmän kattavan laajemmin käsityksen kaltoinkohtelun ja väkivallan emotionaalista ja sosiaalisista ulottuvuuksista.

2.2 Lapsen ja huoltajan kiintymyssuhde

Kiintymys kuvaa varhaislapsuuden kokemusten perusteella muodostunutta ajatus- ja tunnejärjestelmää, jota ihminen käyttää ihmisten välisten suhteiden ymmärtämiseen ja navigointiin (Bowlby 1969). Psykologisessa kaltoinkohtelussa väkivallantekijä on melkein välttämättä lapsen ensisijainen huoltaja, jolloin heidän välillensä on kiintymyssuhde (Glaser 2002, 700). Kaltoinkohteluilla lapsilla on todennäköisemmin ristiriitainen kiintymyssuhde huoltajaan verrattuna lapsiin, jotka eivät ole kokeneet väkivaltaa tai kaltoinkohtelua, joka juurtuu huoltajan ja lapsen välisen suhteen laatuun (Hildyard & Wolfe 2002, 683). ACE:t (Adverse Childhood Experiences) ovat kaikki tapahtumat, jotka voivat vahingoittaa lasta, mukaan lukien väkivalta, laiminlyönti ja perheen stressitekijät; nämä voivat olla seurasta ristiriitaisesta kiintymyssuhteesta huoltajan ja kaltoinkohtellun lapsen välillä (Babad, Zwilling, Carson, Fairchild & Nikulina 2020.)

Kiintymyssuhdeteoria (Bowlby, 1969) tarjoaa sosiaalisemotionaalisten havaintojen osalta ymmärrystä siihen, kuinka varhaiset vastoinkäymiset ja kiintymyssuhteen sisäiset vaikeudet vanhempien ja lasten välillä voivat johtaa myöhempiin vaikeuksiin ihmissuhteissa (Babad ym. 2020.) Kumulatiivisten ACE:iden yhteys lisääntyneeseen yksinäisyyteen voidaan havaita muun muassa aikuisten kokemassa yksinäisyyden tunteessa. Epävarma kiintymys saattaa joutua syvästä ratkaisemattoman menetyksen tunteesta ja huoltajien tuen puutteesta varhaisemmassa lapsuudessa, jolloin luottamuksen puute siitä, että huoltaja suojelee lasta, voi näin ollen lisätä yksinäisyyttä aikuisuudessa (Babad ym. 2020.)

Laiminlyönnissä ilmenevä huoltajan osalta lapsen tarpeisiin reagoimisen puute vaikuttaa merkittävästi kiintymyssuhteeseen, sillä se vaikuttaa lapsen ymmärrykseen omasta sisäisestä maailmasta ja ahdistuksesta eri tavalla kuin väkivallan kokeminen. Tämä puolestaan vaikuttaa tunteiden säätelyyn, empatiaan ja ihmisten välisten vuorovaikutussuhteiden kehittymiseen (Haslam & Taylor 2022, 2.) Tämän vuoksi huoltajan ja lasten välisten suhteiden vahvistaminen onkin avainasemassa seksuaalista-, fyysistä- ja/tai henkistä väkivaltaa kokeneita lapsia auttaessa (Watters & Wojciak 2020, 8), sillä kiintymyssuhde toimii merkittävänä voimavarana lapselle.

2.3 PTSD – Post-traumaattinen stressihäiriö

Post-traumaattinen stressihäiriö (PTSD) määritelmänsä mukaan kehittyy järkyttävän tapahtuman tai koettelemuksen jälkeen, ja lapsuuden aikainen krooninen ja/tai useamman tyyppinen kaltoinkohtelu kasvattaa sen kehittymisen riskiä (Schneider ym. 2005; Gilbert ym. 2009). Oireisiin kuuluu muun muassa toistuva pelottavien ajatusten ja muistojen tunkeutuminen tietoisuuteen, univaikeudet, sekä irralliset ja turrat tunnekokemukset, mitkä vaikuttavat ihmisen toimintaan (Gilbert ym. 2009, 75). Muun muassa hidas prosessointikyky, huono arviointikyky, dissosiativiset oireet sekä PTSD ovat traumalle altistumisen, joko väkivallan tai kaltoinkohtelun, kautta tyypillisiä kognitiivisen toiminnan kannalta merkittäviä vaikutuksia (Gould, Clarke, Heim, Harvey, Majer & Nemeroff 2012, 501).

ELS (Early Life Stress) tarkoittaa traumalle altistumista varhaisessa vaiheessa elämää, ja se kasvattaa merkittävästi riskiä vakavalle masennukselle, bipolaariselle mielialahäiriölle, skitsofrenialle ja PTSD:lle, joille on ominaista kognitiivinen toimintahäiriö (Gould ym. 2012, 500).

ELS-kokemukset ovat tutkitusti yhteydessä neurokognitiivisiin toimintoihin, ja ESL-vaikutukset näkyvät muun muassa visuaalisen muistin, toimeenpanotoiminnan, emotionaalisen prosessoinnin ja spatiaalisen työmuistin suoriutumisen ja niihin liittyvien vaikeuksien perusteella (Gould ym. 2012, 503–504.) Lapset eivät todennäköisesti saa vanhemmiltaan sosiaalista tukea traumaattisen tapahtuman jälkeen sen tapahtuessa emotionaalisen väkivallan yhteydessä (Hoeboer ym. 2021, 2), sillä tämä emotionaalinen väkivalta tulee lähes välttämättä huoltajalta. PTSD:n riski kasvaa näiden lapsen itsetunnolle ja autonomialle kohdistuvien uhkien myötä, ja laiminlyönti osoittaa tässä merkittävän roolin fyysisen väkivallan rinnalla (Scheinder ym. 2005, 528).

PTSD-diagnosi liittyy altistumiseen traumaattiselle tapahtumalle, joka saattaa selittää sitä, miksi emotionaalinen väkivalta on saattanut saada vähemmän huomiota tämän diagnoosin kannalta. DSM -5:n (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fift Edition) A-kriteerin mukaan trauma on altistumista todelliselle tai uhanalaiselle kuolemalle, vakavalle loukkaantumiselle tai seksuaaliselle väkivallalle. Näin ollen DSM-5:n määritelmän mukaan emotionaalinen väkivalta ei täytä A-kriteeriä (Hoeboer ym. 2021, 2.)

2.4 Sosiaalityön viitekehys

Vastuu lasten suojelemiseen kaltoinkohtelulta kuuluu kaikille vaikuttaville aikuishahmoille lapsen elämässä, kuten huoltajien lisäksi myös muun muassa opettajille ja valmentajille (Gilbert ym. 2009, 69). On muiden tahojen vastuu puuttua tilanteeseen sekä vanhemman että lapsen puolesta, mikäli vanhemmat eivät selviä itsenäisesti erilaisista kuormitustiloista eivätkä jostain syystä pysty hakemaan tukea tai pyrkiä avunpiiriin (Glaser 2002, 698).

Lasten kaltoinkohtelun ja laiminlyönnin voi tunnistaa kulttuuristen, sosiaalisten ja historiallisten kontekstien kokonaisuuksien muodostamana ilmiönä, jossa vaikutukset näkyvät sitä kokeneiden ihmisten lisäksi myös perheissä ja yhteisöissä, jossa ne ovat tapahtuneet (Mikkonen, Laitinen, Gupta, Nikupeteri & Hurtig 2021, 833). Laiminlyönnille ominaista on vähäinen hoiva ja usein myös syvälle juurtunut toivottomuuden tunne perheessä. Se on harvemmin yksittäinen tapahtuma, vaan yleisemmin pitkä prosessi tai elämäntapa (Tanner & Turney 2003, 26). Psykologiseen kaltoinkohteluun puuttumisen kannalta olennaista on se, että kaikki lasten hyvinvoinnin parissa työskentelevät tunnistavat sen omana kaltoinkohtelun muotonaan, jotta voidaan

ottaa asianmukaisia toimenpiteitä käytäntöön (Trickett ym. 2009, 28). Perheiden patologisointi saattaa johtaa perheitä huonompaan asemaan muun muassa köyhyyden vuoksi, mikä puolestaan kasvattaa sosiaalityöntekijöiden haluttomuutta patologisoida perheitä, jolloin myös laiminlyöntiin puuttuminen vaikeutuu (Tanner & Turney 2003, 26).

Laiminlyöntiin puuttuessa olennaista on sen tunnistaminen merkittävänä haitallisena vaikuttajana lasten elämässä (Tanner & Turney 2003, 31). Perehtyessä lasten kaltoinkohteluun ja laiminlyöntiin, erilaiset käsitykset lapsuudesta, vanhemmuudesta ja sukupuolesta ilmenevät (Mikkonen ym. 2021, 840). Ymmärtääkseen suhteita perheiden ja yhteisöjen sisällä sekä niiden välillä sosiaalityöntekijät tarvitsevat yleistä ja erityistä tietoa eri kulttuureista ja uskonnoista (Mikkonen ym. 2021; North 2021). Heiltä myös vaaditaan haavoittuvimpien osapuolten tarpeiden priorisoimista. Erityisesti silloin, kun asiakas on erilaisesta sosiokulttuurisesta ympäristöstä kuin auttaja, nousee esille tarve tunnistaa monimutkaiset ristiriidat, joita saattaa tulla vastaan (Tufford ym. 2014; Mikkonen ym. 2021). Tämä myös vaatii sosiaalityöntekijöiltä valtasuhteiden kyseenalaistamista (Mikkonen ym. 2021, 846).

Kokemusten kuunteleminen on ensisijaista, jotta voidaan tukea lapsia ja heidän vanhempiaan subjekteina, kehittää ihmissuhteita ja edistää yksittäisen lasten ja perheiden vahvuuksia sekä tavoitteita (Mikkonen ym. 2021, 845). Sosiaalityöntekijöiden tulee täten olla myös taitavia reflektoimaan omaa käytöstään ja käytäntöjään, saamaan syvempää ymmärrystä monimutkaisista tilanteista ja löytämään käytännön ratkaisuja näihin sekä hyödyntämään keinoja edetä toimintasuunnitelmien mukaisesti (North 2021, 748). Heidän tulee tunnistaa ja arvioida yhteiskunnallisten ja poliittisten ulottuvuuksien vaikutusta työskennellessään lasten kaltoinkohtelun ja laiminlyönnin kanssa; tähän kuuluu myös riskiyhteiskunnan uusliberalististen ihanteen kyseenalaistaminen (Mikkonen ym. 2021, 846.) Työskennellessä erityisesti vähemmistöryhmiin kuuluvien perheiden ja yhteisöjen kanssa sosiaalityöntekijöiden on tärkeä pohtia kysymyksiä liittyen imperialismiin ja länsimaiseen ylivaltaan sekä epätasapainoisiin globaaleihin valtasuhteisiin. Vaikka sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja ihmisoikeudet ovat sosiaalityössä globaalisti yhteisiä arvoja, ne on ymmärrettävä kontekstikohtaisiksi (Mikkonen ym. 2021, 846.)

3 TUTKIELMAN TOTEUTUS JA TIEDONHAKU

Suuritan kandidaatintutkielman integroivan kirjallisuuskatsauksen mukaisesti. Tarkoituksena on etsiä monipuolisesti erilaisia relevantteja kirjallisuuslähteitä, joiden pohjalta arvioin kriittisesti ja kokoon aihealueeseen liittyviä havaintoja ja tutkimustuloksia. Näiden perusteella pyrin muodostamaan tutkielman perustan, tuomaan lisää ymmärrystä aiheeseen ja siihen liittyviin seikkoihin sekä näin ollen vastaamaan tutkimusongelmaan (Ks. Salminen 2011, 8.)

Aloittaessani tiedonhaun olin tietoinen, että tutkielmani kannalta merkittävistä käsitteistä ja itse aiheesta on paljon kirjallisuutta, sekä tuoretta että vanhaa: aiheen rajaus oli siis tärkeää. Avainkäsitteiksi nousivat heti kaltoinkohtelu, (lähisuhde)väkivalta, laiminlyönti sekä emotionaalinen kaltoinkohtelu. Kamppailin käsitteiden englanninkielisten käännösten kanssa, ja esimerkiksi termit ”*emotional abuse*” ja ”*emotional maltreatment*” vaihtelivat kirjallisuuksien välillä. Lopulta tulin lopputulokseen, että englanninkielinen termi *maltreatment*, suoraan käännettynä kaltoinkohtelu, toimii sateenvarjoterminä erilaisille väkivallan muodoille. Sana *abuse* ei myöskään viittaa mihinkään tiettyyn väkivallanmuotoon tai -tekoon, ja eri kirjallisuuksiin perehtyessäni tulkitsin, että termit viittaavat useissa lähteissä samaan asiaan.

Hyödynsi hakuprosessissa JYKDOK- sekä Social Services Abstract-tietokantoja. Aiheen laajuuden vuoksi aloitin haut käyttämällä useampia tutkielman kannalta tärkeitä hakusanoja, kuten *neglect AND child* AND ”emotional abuse” OR ”emotional maltreatment”*, jolloin vertaisarvioituja hakutuloksia tuli 2190. Sosiaalityön kontekstia etsiessäni lisäsin hakuun ”*social work*”, jolloin hakutulokset rajautuivat 2117. Rajasin hakutulokset 2000-luvun puolella julkaistuihin kirjallisuuksiin, mikä rajasikin tulokset 1942, jotta löytäisin mahdollisimman tuoretta tutkimusta. Etsin pääasiallisesti englanninkielisiä lähteitä, sillä minusta tuntui, että

löytäisin siten enemmän tutkielmani aiheeseen liittyvää tietoa ja aineistoja. Kuitenkin halutesani suomalaisessa kontekstissa merkittäviä tutkimustuloksia tai sosiaalityön kontekstia, käytin suomenkielisiä hakutermejä ja rajasin hakemiseni JYKDOK:iin. Hakusanoilla ”laiminlyönti” AND ”laps*” AND ”sosiaalityö” hausta löytyi vain viisi hakutulosta, mutta lumipallomenetelmällä löysin tutkielmani kannalta hyödyllisiä suomalaiseen tutkimustyöhön perustuvia lähteitä pari kappaletta.

Hakujen jälkeen lähteisiin perehdyttyäni huomasin päällekkäisyyksiä termien ”*emotional abuse*” ja ”*psychological maltreatment*” kanssa. Myös termi ”*psychological abuse*” nousi muutaman kerran esille. Päätelin tässäkin termien *maltreatment* ja *abuse* kuuluvan saman määritelmän piiriin, jonka jälkeen pohdin termien ”*emotional abuse*” ja ”*psychological maltreatment*” eroa. Tutkimuskirjallisuuteen perehtyessä päädyin tulkitsemaan ”*emotional abuse*” ja ”*psychological maltreatment*” tarkoittavan samaa asiaa, joten päädyin lisäämään termit ”*psychological abuse*” ja ”*psychological maltreatment*” hakuun. Tämä kuitenkin nosti hakutulokset reiluun 4000, jonka jälkeen pudotin ”*emotional abuse*” ja ”*emotional maltreatment*” hausta pois, ja keskityin käyttämään tarkemmin rajattuja hakulauseita. Lumipallomenetelmällä löysin lisää lähteitä tutkimusongelmani kannalta.

Tutkielmani kannalta koin tärkeäksi päättää, millä määritelmällä viitataan psykologiseen kaltoinkohteluun ja miten määritän esimerkiksi henkisen väkivallan ja emotionaalisen kaltoinkohtelun eron. Vaikka olen tulkinnut kaltoinkohtelun ja väkivallan merkitsevän suurimmassa osassa tutkimuskirjallisuutta merkitsevän määritelmältään samaa, halusin tuoda esille niiden määritelmien yhtäläisyydet ja mahdolliset erot. Koska olin jo tässä vaiheessa tutkimuskirjallisuuden valossa todennut psykologisen kaltoinkohtelun olevan laajalti synonyymi emotionaaliseen väkivallalle, oli myös selvennettävä, miten psykologinen kaltoinkohtelu poikkeaa henkisestä väkivallasta. Lähdin hakemaan JYKDOK:ista tieteellisiä lähteitä selventämään väkivallan ja kaltoinkohtelun eroa, mutta lopulta löysin Google Scholar-haulla kaksi suomenkielistä lähdetä avaamaan määritelmiä. Tämän lisäksi kävin WHO:n sivuilla etsimässä lisää tietoa. Pitkittäistutkimukseen pohjautuvat tutkimuskirjallisuudet tarjosivat merkittävästi aineistoa tutkielmani kannalta. Psykologiseen kaltoinkohteluun, emotionaaliseen väkivaltaan, emotionaaliseen kaltoinkohteluun ja/tai laiminlyöntiin liittyviä tutkimuskirjallisuuksia päädyin hyödyntämään loppujen lopuksi 13. Käyttämäni aineisto on listattu aineistoluetteloon liitteessä 1.

4 PSYKOLOGISEN KALTOINKOHTELUN ILMENEMINEN

Se, miten psykologinen kaltoinkohtelu määritellään, ei ole selkeää. Tässä kappaleessa nostetaan esille psykologiselle kaltoinkohtelulle tyypillisiä ominaispiirteitä sekä ilmenemismuotoja, jotka voidaan tunnistaa toisistaan. Ilmenemismuotojen tunnistaminen on tärkeää, sillä vaikka esimerkiksi fyysistä väkivaltaa ilmenee vain osalla lähisuhdeväkivallalle altistuneista lapsista, yhden tai useamman tyyppinen psykologinen kaltoinkohtelu vaikuttaa vaihtelevasti heihin kaikkiin (Holden 2003, 158.) Lapset, jotka tulevat perheistä, joissa ilmenee lähisuhdeväkivaltaa, elävät jatkuvasti ympäristössä, joka asettaa heidät toistuvasti fyysisen ja henkisen uhan alaisuuteen eikä pysty tarjoamaan heille jatkuvia sekä tarvittavia resursseja turvallisen kehityksen kannalta (Hildyard & Wolfe 2002, 690). Emotionaalinen väkivalta ja laiminlyönti ovat nuorten eniten raportoimia kaltoinkohtelun muotoja (Cohen & Thakur 2021, 2).

Jotta psykologisen kaltoinkohtelun määritelmää voidaan käyttää, tiettyjen kriteerien tulee täytyä. Emotionaalinen väkivalta ja laiminlyönti kuvaavat vanhemman ja lapsen välistä suhdetta, ja se on sarja toistuvia tapahtumia, jotka tapahtuvat tässä suhteessa. Psykologinen kaltoinkohtelu ei kuvaa itse tapahtumaa tai laiminlyöntiä, eikä myöskään vaadi fyysistä kontaktia. Tämän lisäksi huolenaiheiset vuorovaikutukset määrittävät tai luonnehtivat suhdetta, ja vuorovaikutus on tosiasiallisesti tai mahdollisesti haitallista aiheuttamalla vahinkoa lapsen psyykkiselle tai emotionaaliselle terveydelle ja kehitykselle. Tyypillistä myös on, että emotionaalinen väkivalta ja laiminlyönti sisältää sekä omission että komission (Glaser 2002, 702.); omissioihin kuuluvat laiminlyönnit, kuten tunnelämmön puuttuminen, kun taas komissiot kuvaavat aktiivisesti haitallista käyttäytymistä, kuten verbaalista väkivaltaa (North 2021, 744). Vaikka joihinkin kaltoinkohtelun muotoihin sisältyy selkeitä komissioita, kuten fyysinen väkivalta, laiminlyönnillä on taipumus omissioon ja epämääräisiin määritelmiin, joissa näkyvää vahinkoa ei ilmene, mutta nousee esille ajan myötä (Tufford ym. 2014, 230).

Ei ole paljon tutkimuskirjallisuutta erityisesti laiminlyönnistä, toisin kuin lasten kaltoinkohtelusta tai väkivallasta yleisemmin. Tämän vuoksi on vaikeaa löytää toimiva yhteinen määritelmä laiminlyönnille, joka myös kattaa yhteisen ymmärryksen sen raja-arvoista (Tanner & Turney 2003, 29.) Myös emotionaalisen väkivallan tunnistamisessa esiintyy omanlaatuisia haasteita. Muun muassa kaltoinkohtelun emotionaalisiin ulottuvuuksiin keskittyminen fyysisten sijaan on osoittautunut haastavaksi, kuten myös tekojen erottaminen niihin liittyvistä seurauksista. Lisäksi tarve emotionaalisen väkivallan useille laajoille ja suppeille määritelmille on noussut esiin emotionaalisen väkivallan sekä suorien että epäsuorien muotojen tunnistamisen ja tiedostamisen puutteellisuuden vuoksi (Schneider ym. 2005, 514–515.)

Se, miten psykologisen kaltoinkohtelun kaikkia eri ominaispiirteitä tunnistetaan, vaihtelee. Erot saattavat johtua erilaisista lähtökohdista, mutta on kuitenkin tärkeää huomioida, että vaikka psykologisen kaltoinkohtelun lähestymistavat vaihtelevat, ne sisältävät samat huolenaiheet vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksesta (Glaser 2002, 707–708.) Seuraavaan viisi alaotsikkoa kuvaavat pääasiallisesti sekä Glaserin (2002) vaihtoehtoisten kategorioiden että APSAC:in (1995) linjaamien määritelmien mukaisia erilaisia psykologiselle kaltoinkohtelulle ominaisia ilmenemismuotoja, jotka ovat tutkimuskirjallisuudessa nousseet esille.

4.1 Laiminlyönti ja emotionaalinen välinpitämättömyys

Ensimmäinen kategoria on vanhempien välinpitämättömyyden sisältävä emotionaalinen etäisyys, reagoimattomuus ja laiminlyönti (Hildyard & Wolfe 2002, 680). Emotionaalinen väkivalta on huoltajan teoista tai niiden puutteista johtuvaa negatiivista seurausta lapsen kognitiiviselle, käyttäytymiselle tai henkiselle hyvinvoinnille (Hildyard & Wolfe 2002, 680). Tähän kuuluu muun muassa osallistumattomuus lapsen asioihin kyvyttömyyden tai motivaation puutteen vuoksi, vuorovaikutus lapsen kanssa sen ollessa vain välttämätöntä sekä puutteet lämmön, hoivan ja rakkauden osoituksessa lapselle (Hart, Binggeli & Brassard 1997, 33). On havaittu, että emotionaalinen väkivalta liittyy muun muassa fyysiseen väkivaltaan kovan ja väkivaltaisen vanhemmuuden yhteydessä (Schneider 2005, 528). Mielenkiintoinen ilmiö on havainto siitä, että fyysisesti väkivaltaiset mutta emotionaalisesti läsnäolevat vanhemmat suojaavat lasta kehittämästä yhtä todennäköisesti internalisoituvia ongelmia verrattuna lapsiin, jotka kuvaavat saaneensa vähän emotionaalista lämpöä huoltajiltaan lapsuudessa (Cecil ym.

2017, 116). Englanninkielisessä tutkimuskirjallisuudessa mainitaan useasti *internalizing problems*, karkeasti suomennettuna sisäistetyt ongelmat, jotka viittaavat yleisesti yksilöön itseensä kohdistuviin sisäistettyihin oireisiin, kuten muun muassa masennukseen tai ahdistukseen (Cecil ym. 2017, 116). Suoraa käännöstä termille ei ole, mutta tässä tutkielmassa jatketaan näihin oireisiin viittaamista tämän kyseisen englanninkielisen käsitteen nojalla.

Laiminlyönti kattaa monia ulottuvuuksia. Emotionaalisen saamattomuuden lisäksi muun muassa lapselle tarpeellisen valvonnan puute mahdollistaa muun muassa koulunkäynnin laiminlyöntiä sekä vahvistaa lapsen kokemaa hylkäämisen tunnetta, mikä puolestaan saattaa johtaa tulevaisuudessa tarpeellisen avun puutteeseen ja jopa seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Fyysinen laiminlyönti tarkoittaa puolestaan riittämätöntä lapsen fyysisten tarpeiden, kuten mielen-terveyteen, lääkehoitoon tai koulunkäyntiin, liittyvien tarpeiden täyttämistä. (Holden 2003, 157–158.)

Emotionaalinen etäisyys ja laiminlyönti eivät kuitenkaan aina ole seurausta tietoisesta toiminnasta, vaan saattavat tapahtua vanhemman tietoisien toiminnan ulkopuolella. Pitkäaikainen köyhyys, puutteellinen terveydenhuolto ja avun saannin mahdollisuudet sekä kodittomuus ovat kaikki yhteydessä laiminlyönnin ilmenemisen kanssa (Hildyard & Wolfe 2002, 680). Huoltajat saattavat olla keskittyneitä näihin kuormittaviin tekijöihin ja olla huolissaan omista ongelmistaan, kuten mielenterveysongelmista ja päihteiden väärinkäytöstä, jolloin he eivät täten pysty vastaamaan lapsen tunnetarpeisiin (Holden 2003; Glaser 2002).

4.2 Hyväksikäyttö ja ikätasolle sopimaton vuorovaikutus

Toinen luokka määrittää kehityksellisesti sopimatonta tai epäjohdonmukaista vuorovaikutusta lapsen ja vanhemman välillä. Tämä sisältää muun muassa odotukset lapsesta, jotka eivät vastaa hänen kehitystasoaan, tutkimisen ja oppimisen rajoittamisen sekä altistuminen hämmäntäville tai traumaattisille tapahtumille ja vuorovaikutuksille. Nämä sopimattomat vuorovaikutukset voivat sisältää useita erilaisia vuorovaikutussuhteita, mukaan lukien altistuminen perheväkivallalle. On kuitenkin huomioitava, että vaikka huoltajien vuorovaikutus lastensa kanssa on haitallista, ne ovat kuitenkin pääasiallisesti ajattelemattomia, eivätkä vahingonhaluisia (Glaser 2002, 704.)

Eri kulttuurien välillä on vaihtelua siinä, mitä pidetään lapsen kehityksen kannalta sopivana. Kulttuurikäytännöt eivät välttämättä ole hyvänlaatuisia ja kulttuurisesti sanktioituja, ja kulttuurisesti normatiiviset käytännöt voivat olla haitallisia lapselle (Glaser 2002, 707). On kuitenkin tärkeää huomata, että etniset ja kulttuuriset erot lasten kaltoinkohtelussa ovat pieniä tai jopa olemattomia, kun perheillä on riittävät taloudelliset ja sosiaaliset resurssit. Poikkeavaa stressiä vähemmistöperheille aiheutuu rotusyrjinnän ja köyhyyden muodostamasta kompleksista yhdistelmästä, mikä usein ylittää heidän selviytymisresurssinsa ja asettaa heidät yhä suurempaan riskiin ACE-kokemuksille (Tanner & Turney 2003; Babad ym. 2020.) Merkittäväyydestään huolimatta tämä huomio rotuun ja etnisyyteen ei ilmeine olevan sosiaalityön kentällä yleistä (Tanner & Turney 2003, 30).

Lähes kolmasosa psykologisesti kaltoinkohdelluiden lasten kokemuksista täyttää hyväksikäytön määritelmän. Joitakin esimerkkejä tästä olivat huumeiden käyttö tai ostaminen lapsen läsnäollessa, lapsen pakottaminen laittomaan toimintaan tai lapsen saattaminen tarkkailemaan muiden välistä seksuaalista kanssakäymistä (Trickett ym. 2009, 33.) Tähänkin kuuluva lapsen korruptointia tarkastellaan lisää luvussa 4.5.

4.3 Liiallinen kritisointi, terrorisointi ja väärinkäsitykset lapsesta

Kolmas kategoria kattaa kielteiset oletukset ja väärinkäsitykset lapsesta; vanhemmat katsovat lapsen ansaitsevan heidän osoittamaa vihamielisyyttä, halventamista ja hylkäämistä. Jotkut lapset alkavat uskoa heitä kohtaan asetettuja käsityksiä ja ilmentämään heille asetettuja negatiivisia ominaisuuksia (Glaser 2002, 703.) Terrorisointi on yleisin tämän tyyppisen emotionaalisen väkivallan muoto. Esimerkkejä terrorisoinnista ovat vanhemmat, jotka uhkailevat itsemurhalla, uhkaavat lasta vahingoittamalla tämän läheisiä tai häntä itseään sekä osallistuvat erityisen pelottaviin fyysisiin tekoihin (Trickett ym. 2009; Hart ym. 1997.)

Lasta vähättelevät, kritisoivat, pilkkaavat tai muulla tavalla alentavat kommentit ovat yleisiä kodeissa ja perheissä, missä ilmenee lähisuhdeväkivaltaa. Nämä torjuvat ja halveksivat kommentit ovat sanallista henkistä väkivaltaa, ja on havaittu, että muun muassa isäpuolet käyttävät verbaalista väkivaltaa huomattavasti enemmän biologisiin isiin verrattuna (Holden 2003, 157.) Kielteisiin kuviin ja väärinkäsityksiin lapsesta kuuluvat muun muassa torjuva tai

suoranaisesti hyökkäävä vuorovaikutus lapsen kanssa, häpeän tuottaminen ja ylenpalttinen kriittisyys (Hart ym. 1997, 32). Vähättely ja pilkkaava kaltoinkohtelu on seuraavaksi yleisin psykologisen kaltoinkohtelun muoto; jotkut määritelmän mukaiset teot olivat lapsen nimitte-lyä, rodullisia herjauksia tai vanhempien ongelmien syyllistämistä lapsen kontolle (Trickett ym. 2009, 31).

4.4 Yksilöllisyyden kieltäminen ja psykologisten rajojen loukkaaminen

Neljäs kategoria on lapsen yksilöllisyyden ja psykologisen rajan tunnustamatta jättäminen, jolloin lasta käytetään vanhemman psykologisten tarpeiden täyttämiseen; lasta ei eroteta aikuisen uskomuksista ja toiveista (Hart ym. 1997; Glaser 2002). Tällaista väkivaltaa löytyy myös usein huoltajuus- ja kontaktiriitojen yhteydessä vanhempien avioeromenettelyissä (Glaser 2002, 703–704.)

Joskus lapsen yksilöllisyyden tunnustamatta jättäminen tapahtuu yhteisön sisäisten sosiaalisten normien peitossa. Yksilöiden valintoihin vaikuttavat kulttuuriolosuhteet sekä perhekäytännöt, joiden mukaisesti muodostuneet normit voivat vääristää tai rajoittaa lasten ja vanhempien tahtoa sekä mahdollisuuksia. Vanhemmat saattavat kokea näiden rajoitteiden asettavan heille paineen kasvattaa lapsensa palvelemaan enemmän ympäröivän ympäristön etuja (Mikkonen ym. 2021, 842–843.)

4.5 Eristäminen, korruptio ja sosialisoitumisen vahingoittaminen

Viides muoto kuvaa vanhemman puutetta edistää lapsen sosiaalista sopeutumista, samalla edistäen lapsen antisosialisoitumista. Tähän kuuluu riittävän kognitiivisen stimulaation ja/tai mahdollisuuksien evääminen kokemukselliseen oppimiseen, sekä laiminlyönnit että tavat ja toimenpiteet, jotka eristävät lasta ja ajavat heidän osallisuuttaan rikolliseen toimintaan (Glaser 2002, 704.) Eristetty lapsi ei saa tarpeeksi mahdollisuuksia sosialisoida oman ikäryhmänsä tai aikuisten seurassa (Holden 2003; Trickett ym. 2009; Hart ym. 1997), mutta osa eristytymisestä kuitenkin saattaa myös olla lasten oma strategia paeta vihaisia, väkivaltaisia isiä (Holden 2003, 157–158).

Psykologisesti kaltoinkohdellut lapset elävät ympäristössä, jossa väkivallan käyttö on yleistä ja keino hoitaa asioita, - lapset saattavat jopa itse olla vakuuteltuja tai pakotettuja osallistumaan väkivaltaiseen käytökseen. Tällaisessa ympäristössä elämisen myötä lapset sisäistävät väkivaltaan kietoutunutta käsitystä siitä, miten ihmissuhteet toimivat ja konfliktit ratkaistaan (Holden 2003, 157). Korruptio tapahtuu, kun vanhempi toistuvasti tukee ja kannustaa hänen kehitystasolleen tai ympäristölleen sopimatonta tai antisosiaalista käytöstä, kuten päihteiden käyttöä tai rikollista toimintaa (Hart ym. 1997, 33).

4.6 Yhteenveto

Psykologisen kaltoinkohtelun eri muotojen ilmenemisessä tapahtuu paljon päällekkäisyyksiä, ja ne harvemmin esiintyvät yksittäisinä ulottuvuuksina, mutta muotojen karkea jakaminen on kuitenkin hyödyllistä. Psykologinen kaltoinkohtelu on usein kroonista ja jää usein huomaamatta, toisin kuin fyysinen tai seksuaalinen väkivalta, jotka ovat useammin tapauskohtaisia (Hildyard & Wolfe 2002, 680). Ajankohta, kroonistuminen ja kaltoinkohtelun vakavuus vaikuttavat merkittävämmiin kuin kaltoinkohtelun muoto (Haslam & Taylor 2022; Schneider ym. 2005), ja laiminlyönti puolestaan sekä pitkäaikaisen altistumisen että varhaisessa vaiheessa ilmenemisen kanssa asettavat suuremman riskin muihin kaltoinkohtelun muotoihin verrattuna (Haslam & Taylor 2022, 3). Lisääntynyt ACE-altistus liittyy yhä myöhemminkin ilmenevään huonompaan terveyteen ja psykopatologiaan, sillä ACE:iden negatiiviset vaikutukset ilmenevät usein tapauksittain tai kumulatiivisella tavalla (Babad ym. 2020). Vakavuusluokitukset perustuvat psykologisen kaltoinkohtelun kannalta syytösten erityiseen luonteeseen, kun taas fyysisen ja seksuaalisen hyväksikäytön vakavuusluokitukset perustuvat lapselle aiheutuneen vahingon määrään (Schneider ym. 2005, 527).

Lasten kaltoinkohtelun ilmenemisen yleisyyden vaihtelu saattaa johtua muun muassa kaltoinkohtelun muodosta, käytetystä tietolähteestä sekä tilastointi- ja tutkimusmetodien eroavaisuuksista (Inkilä ym. 2016, 63). Rajallisen tutkimusaineiston ja resurssivajeen vuoksi on mahdotonta arvioida puhtaasti vain psykologisen kaltoinkohtelun vaikutuksia (Schneider ym. 2005; Cohen & Thakur 2021). Lisäksi on havaittu, että kaltoinkohtelua aliraportoidaan, sillä sitä on vaikea tunnistaa näkyvien vammojen puuttumisen vuoksi, jonka myötä myös kaltoinkohteluun puuttuminen on vaikeaa (Inkilä ym. 2016, 63). Haluttomuus käyttää termiä väkivalta johtaa tunnistamisen puutteellisuuteen, mutta termien väkivalta, laiminlyönti tai

kaltoinkohtelu käyttö on kuitenkin ammatillisesta näkökulmasta tärkeää suojelun saavuttamiseksi ja lapsen aseman parantamiseksi (Glaser 2002, 700). Sekä huoltajien että nuorten raportit antavat merkittävää tietoa väkivallan ja internalisoivien ongelmien ilmenemisestä ja suhteesta toisistaan (Watters & Wojciak 2020, 8). Tästä huolimatta, itseraportointia ja vanhempien raportointia tulisi kuitenkin käsitellä itsenäisesti; itseraportoitu koettu laiminlyönti suurilta osin ennustaa negatiivisten seurausten ilmenemistä lapsilla (Cohen & Thakur 2021, 8), kun taas vanhempien ja lasten välisten raporttien välillä ilmenee jonkin verran ristiriitaisuutta siitä, onko kaltoinkohtelua koettu ja millaista se on ollut (Watters & Wojciak 2020, 8). Vaikka itseraportoinnit antavat suhteellisen hyvän käsityksen totuudesta, niissä saattaa olla aliarviointia (Gilbert ym. 2009; Inkilä ym. 2016).

Kaltoinkohtelun muotojen ei ole havaittu olevan yhteydessä sukupuoleen, eikä asuinalueella (IMD, Indices of Multiple Deprivation) ole myöskään vaikutusta (Cecil ym. 2017, 110). Toisaalta seksuaalinen kaltoinkohtelu on yleisempää tytöillä kuin pojilla (Gilbert ym. 2009, 71), ja kaltoinkohtelulla on havaittu olevan yhteys ikään ja etnisyyteen (Cecil ym. 2017, 110). Sukupuoli esiintyi monimutkaisena ja kontekstuaalisena kysymyksenä; muun muassa yhteisön puuttumista poikien kaltoinkohtelutapauksiin varjostaa ja jopa estää tabu poikien uhriksi joutumisesta sekä homoseksuaalisuuden kieltä ja pelko (Mikkonen ym. 2021, 840–841). Tämän lisäksi kaltoinkohtelun muodot ovat vahvasti yhteydessä viimeisen vuoden aikana yhteisön sisällä tapahtuvaan väkivaltaan (CVE, Community Violence Exposure). Kaikki kaltoinkohtelun muodot myös korreloivat selkeästi toisiaan (Cecil ym. 2017, 110.)

Sukupolvien merkitys kaltoinkohtelun kannalta vaihtelee kontekstikohtaisesti, jonka vuoksi sosiaalityöntekijöiden tulee välttää kulttuurisia stereotypioita ja sitä kautta perheiden ja yhteisöjen kulttuurista muuttamista tunnistamalla kulttuuriin liittyvien merkityksien monimutkaisuuden (Mikkonen ym. 2021, 841). Sukupuolen suhde seksuaalisuuteen, tabuihin, sukupuolirooleihin ja odotuksiin liittyvien moniulotteisten vaikutusten kautta yksilöllinen moraalipuolestaan haastaa sosiaalityöntekijöitä yhtä edelleen (Mikkonen ym. 2021; North 2021).

Psykologisen kaltoinkohtelun tapauksissa vahinko on vähemmän havaittavissa kuin fyysisen väkivallan tapauksissa, joka voidaan tunnistaa esimerkiksi fyysisten merkkien, kuten mustelmien, perusteella (North 2021; Inkilä ym. 2016). Vanhempien ja lasten vuorovaikutuksen tarkkailu voi tarjota enemmän mahdollisuuksia havaita henkisiä haittoja, kun niitä esiintyy

muiden väkivallanmuotojen rinnalla. On kuitenkin vaikea määritellä, milloin vanhempien vuorovaikutus muuttuu haitalliseksi; niin sanottuun normaaliinkin perhe-elämään voi kuulua monia vuorovaikutustilanteita ja tapoja olla vuorovaikutuksessa, jotka voidaan tulkita psykologiseksi kaltoinkohteluksi, mutta ne eivät välttämättä kuitenkaan ole haitallisia lapselle (North 2021; Tanner & Turney 2003).

On tärkeää ottaa huomioon, että psykologista kaltoinkohtelua esiintyy myös muista kaltoinkohtelun ja laiminlyönnin muodoista riippumatta (Glaser 2002; North 2021). Vaikka esimerkiksi fyysiseen kaltoinkohteluun liittyy usein psykologinen kaltoinkohtelu, ei aina ole päinvastoin. Kuten tämän luvun valossa voi havainnollistaa, useat tekijät rajaavat psykologisen kaltoinkohtelun ja laiminlyönnin muista lasten hyväksikäytön ja laiminlyönnin muodoista (Glaser 2002, 699.)

5 PSYKOLOGISEN KALTOINKOHTELUN SEURAUKSET

Perheissä, joissa ilmenee väkivaltaa, psykologinen kaltoinkohtelu alkaa useimmiten hyvin varhaisessa vaiheessa. Myös tämän takia kaltoinkohdelluiden lasten kaltoinkohtelusta aiheutuneiden negatiivisten seurausten on tapana kasaantua, mikä kuormittaa ja rajoittaa kognitiivista ja emotionaalista kehitystä hyvinkin pitkään (Hildyard & Wolfe 2002; Tanner & Turney 2003.) Nuoruutta pidetään nykyään toisena kohonneen muokattavuuden ajanjaksona, ja laiminlyönnin havaitaan häiritsevän kehitystä myös tällöin sen lisäksi, että perinteisesti perehdytään vain varhaislapsuuden nopean kognitiivisen kehityksen aikana ilmenevään laiminlyöntiin (Cohen & Thakur 2021, 9). Tässä kappaleessa tarkastellaan psykologisen kaltoinkohtelun seurauksia eri osa-alueilla ja eri ikätasoilla.

Kaltoinkohtelevia äitejä voidaan luokitella kahteen kategoriaan: laiminlyövät äidit sekä henkisesti saatamattomilla olevat äidit. Laiminlyövät äidit eivät pystyneet täyttämään lastensa fyysisiä hoivan tai turvan tarpeita, kun taas henkisesti saatamattomilla olevat äidit eivät vastanneet lastensa huomioon ja emotionaalisiin tarpeisiin tai niiden pyyntöihin, - näiden lasten kokemus on verrattavissa psykologiseen kaltoinkohteluun (Hildyard & Wolfe 2002, 681.) Äidin masennuksen liittyessä vanhemmuuden puutteisiin on havaittu olevan yhteydessä lasten kehitys- ja käyttäytymisongelmiin (Schneider ym. 2005, 515)

Kaltoinkohtelun aiheuttamat riskit heijastuvat monissa eri elämänvaiheissa. Esimerkiksi emotionaalinen väkivalta nuoruudessa voi olla merkittävä ennustaja huonolle mielenterveydelle teini-iässä (Cohen & Thakur 2021, 1), ja etenkin vauvaiässä koettuna näillä lapsilla vaikuttaa olevan erityisen heikot palautumiskeinot, ja osoittautuvat olevan muista riippuvaisia ja epäonnellisia (Hildyard & Wolfe 2002, 685). Kaltoinkohtelun muodot ovat tärkeää tunnistaa

toisistaan, jotta saadaan todenmukainen kuva jokaisen kaltoinkohtelun muodon vaikutuksista. Emotionaalinen väkivalta on havaittu olevan hyvin läsnä mutta ylikatsottu osa jokaista kaltoinkohtelua, vaikka sitä voidaan ja tulisikin tarkastella omana ulottuvuutenaan (Cecil ym. 2017, 107.)

Psykologisen kaltoinkohtelun vaikutusten osa-alueilla ilmenee paljon yhtäläisyyksiä ja päällekkäisyyksiä; muun muassa minäkuvaan ja tunteiden säätelyyn liittyvät taidot kuvaavat paljon myös kognitiivisia komponentteja, sekä ovat yhteydessä myös sosiaalisiin ulottuvuuksiin. Tutkielman selkeyden vuoksi nämä ulottuvuudet käsitellään kumminkin erillisinä kokonaisuuksina niille tyypillisten piirteiden ja pääpointtien perusteella, mutta on tärkeää muistaa, ettei jako todellisuudessa ole näin suorasukainen.

5.1 Emotionaaliset vaikutukset

5.1.1 Itsetunto ja tunteiden säätely

Yksinäisyyden ja huonon itsetunnon on havaittu olevan merkittävässä yhteydessä emotionaaliseen väkivaltaan, laiminlyöntiin ja päihteidenkäytölle altistumiseen (Babad ym. 2020). Narratiivisen elämäntarinan mukaan kaltoinkohdellut lapset kuvailevat huomattavasti enemmän negatiivista käsitystä itsestä, ja he kuvaavat hyvin vähän itseään positiivisessa valossa (Hildyard & Wolfe 2002, 684). Psykologisesti kaltoinkohdellut osoittivat suurta riippuvaisuutta sekä pessimististä luonnetta, ja nämä lapset myös antoivat heikoimpia itsetuntoarvioita eivätkä ilmaisseet huumorintajua, ja heidät voidaan katsoa olevan onnettomin ryhmä kaikista lapsista kokonaisuudessaan (Hildyard & Wolfe 2002, 685).

Psykologisesti kaltoinkohdellut lapset osoittivat merkittävämmän ongelmia muun muassa selviytymiskeinoissa, persoonallisuuden kehittämisessä ja tunteiden säätelyssä verrattuna muihin lapsiin (Hildyard & Wolfe 2002, 685). Esikouluiässä koettu kaltoinkohtelu vaikutti suuresti lapsiin koko kouluiän aikana, kun taas vauva- ja taaperoiässä koettu kaltoinkohtelu johti ulospäin näkyvien ongelmien, kuten aggressiivisuuden, egon hallinnan ja heikon egon pysyvyyden, ilmenemiseen yläasteella (Hildyard & Wolfe 2002, 687–688). Tämä toteutui myös ottaessa huomioon muut mahdollisesti koetut väkivallanmuodot, joten voi todeta, että varhaisessa lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu kasvattaa huomattavaa riskiä negatiivisten käytösmallien

omaksumiseen myöhemmällä iällä ja näin ollen edistää antisosiaalista käytöstä (Gilbert ym. 2009; Hildyard & Wolfe 2002).

Kaltoinkohdellut lapset kokevat psyykkisten rikkomusten ja niihin liittyvien epätasaisen resurssien jaon olevan yleisesti väärin heitä itseään eikä muita kohtaan. Tämän valossa on havaittu, että fyysistä väkivaltaa kokeneet lapset ja kaltoinkohdellut lapset erottavat toisistaan heidän kokemuksensa; vaikka molemmat ryhmät lapsia tuomitsevat moraaliset rikkomukset väärinä ja rangaistavina, laiminlyötyjen lasten arviot moraalista ja tuominnasta ovat määrittäneet heidän kaltoinkohtelukokemustensa mukaan. Fyysistä väkivaltaa kokeneisiin ja ei-kaltoinkohdeltuihin lapsiin verrattuna laiminlyödyt lapset arvioivat väkivallantekijöiden kokevan vähemmän surua ja lisäksi osoittavat enemmän pelkoa arvioidessaan, miten uhrit kokisivat sen, jos resurssit jaettaisiin epätasaisesti (Hildyard & Wolfe 2002, 682.)

Lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu kasvattaa riskiä käyttäytymisongelmiin, kuten internalisoi-tuihin ongelmiin, esimerkiksi ahdistukseen ja masennukseen, sekä ulkoistettuihin ongelmiin, esimerkiksi aggressioon (Gilbert ym. 2009; Schneider ym. 2005; Tufford ym. 2014; Cohen & Thakur 2021). Käyttäytymisongelmien kehittymisen riski kasvaa myös lähisuhdeväkivallalle altistumisen yhteydessä, mutta ei ole varmuutta, onko se itsenäinen seuraus vai muiden kaltoinkohtelun muotojen yhteisvaikutus. Nuoruudessa ilmenevät käytösongelmat saattavat olla yhteydessä nuoruuden aikana koettuun kaltoinkohteluun (Gilbert ym. 2009, 74–75.)

5.1.2 Kiintymyssuhde

Negatiivisen minäkuvan ja huonon itsetunnon lisäksi lapset kuvailivat äitiään ja äitisuhdettaan negatiivisessa valossa (Hildyard & Wolfe 2002, 684). Monien kaltoinkohtelua kokeneiden lasten kiintymyssuhteesta puuttuu vakaa ja organisoitu rakenne, jonka vuoksi kiintymyssuhde vanhemman ja lapsen välillä on sekava ja epävarma (Hildyard & Wolfe 2002; Babad ym. 2020): huoltaja on lapselle samaan aikaan sekä turvan ja hoivan että vaaran ja vahingon pääasiallinen lähde (Hildyard & Wolfe 2002; Watters & Wojciak 2020).

Emotionaalinen väkivalta on peräisin lähes välttämättä suoraan huoltajalta, mikä erottaa sen muun muassa fyysisestä ja seksuaalisesta väkivallasta, ja minkä vuoksi sen vaikutukset ilmenevät vahvempana (Cohen & Thakur 2021, 2). Nuorten tai huoltajien kokiessa omaavansa

turvallisen kiintymyssuhteen toistensa välillä nuoret kokevat vähemmän ahdistusta, masennusta ja somaattisia vaivoja (Watters & Wojciak 2020, 8).

Kiintymyssuhteen merkittävyyden vuoksi emotionaalinen väkivalta on merkittävin ennuste nuorten huonosta emotionaalisesta säätelykyvystä ja että nämä heikot emotionaaliset säätelykyvyt liittyvät PTSD-oireisiin (Hoeboer ym. 2021, 7). Turvallisen kiintymyssuhteen sijaan huoltajan käsistä kaltoinkohtelua ja laiminlyöntiä kokeneiden lasten itsesäätelykyky heikkenee, mutta turvallisten suhteiden kehittäminen voi kuitenkin puolestaan luoda merkittävää muutosta tämän kannalta (Watters & Wojciak 2020, 3).

5.2 Sosiaaliset vaikutukset

5.2.1 Sosiaaliset taidot ja ikätoverit

Esikouluiässä olevat kaltoinkohdellut lapset ilmenevät vetäytyneempinä ja passiivisempina sisaruksistaan sekä äideistään muihin lapsiin verrattuna (Hildyard & Wolfe 2002, 684). Laiminlyönti aiheuttaa riskin sosiaalisten taitojen ja niihin liittyvien vaikeuksien kehittymiselle myös varhaisen murrosiän aikana, sillä tällöin kehityksen kannalta keskeiset tehtävät liittyvät todennäköisesti relevanttien sosiaalisten tavoitteiden saavuttamiseen tietyissä sosiaalisissa yhteyksissä (Cohen & Thakur 2021, 2).

Kaltoinkohtelulle on tyypillistä edistää sosiaalisten suhteiden ongelmia sekä internalisoituvien että ulkoistettujen ongelmien kautta (Haslam & Taylor 2022, 9). Esikouluiässä heidän on havaittu olevan yleisesti hämmentyneitä muiden tunteiden ilmaisusta ja muiden erilaisten tunnetilojen erottelu on heille vaikeaa. Stressiä aiheuttavissa tilanteissa kaltoinkohdellut lapset ilmenevät toivottomina, kun verrattavasti fyysistä väkivaltaa kokeneet lapset osoittavat vastaavassa tilanteessa vihaa (Hildyard & Wolfe 2002, 685.)

Kaltoinkohdellut lapset ilmentävät vaikeuksia muiden odotusten ja ihmissuhteiden kanssa. Narratiivisissa kertomuksissa kaltoinkohdellut lasten kertomukset käsittelevät pääasiallisesti negatiivisia suhdedynamiikoita ilman vastapainoisesti positiivisia, kuten esimerkiksi empatiaa ja hyväksyntää, jolloin heidän käsityksensä sosiaalisesta maailmasta ja siihen kuuluvista ihmissuhteista voi tulkita yleisesti olevan hyvin negatiivisia. Kaltoinkohdeltujen ja fyysistä väkivaltaa kokeneiden lasten kokemukset sosiaalisista suhteista on havaittu olevan hyvin

samankaltaiset, mutta kaltoinkohdellut lapset ovat huomattavasti vähemmän aggressiivisia ja enemmän yhteistyöhaluisia fyysistä väkivaltaa kokeneisiin lapsiin verrattuna (Hildyard & Wolfe 2002, 687.)

Kaltoinkohdellut lapset pitävät ympärillään vain muutamia ystäviä, ja he pääasiallisesti välttelevät ikätovereitaan eivätkä ole suosittuja heidän keskuudessaan (Hildyard & Wolfe 2002; Schneider ym. 2005). Tunnetilojen ymmärtämisen vaikeuksien, negatiivisten suhdedynamiikojen ja sosiaalisen vetäytyvyyden perusteella psykologisesti kaltoinkohdelluiden lasten sosiaalisten suhteiden haasteet voi todeta keskittyvän pääasiallisesti sosiaalisten taitojen puutteeseen ja emotionaalisiin ongelmiin (Hildyard & Wolfe 2002; Schneider ym. 2005).

5.2.2 Rikollisuus

Lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu kasvattaa riskiä osallistua myös nuoruudessa ja aikuisuudessa rikolliseen toimintaan ja väkivaltaan (Hildyard & Wolfe 2002; Haslam & Taylor 2022). Lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun on myös muun muassa havaittu olevan yhteydessä kotoa karkaamiseen, ja etenkin seksuaalisen väkivallan kokemisen ohella kaltoinkohtelu kasvattaa riskiä naisten harjoittamaan seksityöhön (Hildyard & Wolfe 2002; Gilbert ym. 2009). Tästä huolimatta, seksityön harjoittamisen yhdistäminen rikolliseen toimintaan vaati kontekstipohjaista lähestymistä; esimerkiksi Suomessa seksityön harjoittaminen ei ole laitonta, joten sen ei voida katsoa olevan osa rikollista käyttäytymistä.

5.3 Kognitiiviset vaikutukset

5.3.1 Oppiminen ja älykyys

Henkisten ja emotionaalisten tarpeiden täyttymisellä on havaittu olevan yhteys lasten älykyysosamäärään, ja etenkin emotionaalisen väkivallan on todettu vaikuttavan merkittävästi lasten tuloksiin Bayley Scales of Infant Development - testissä (BSID tai Bayley Scales) (Hildyard & Wolfe 2002, 681–682). Lapsena koettu laiminlyönti laski älykyysosamäärätestin tuloksia merkittävästi verrattuna lapsiin, joiden henkiset tarpeet oli täytetty riittävästi (Hildyard & Wolfe 2002, 682).

Laiminlyönnille tyypillinen tarpeisiin vastaamattomuus voi johtaa vaikeuksiin oppimisessa (Cohen & Thakur 2021, 2). Kumulatiivinen riskiteoria tukee ajatusta siitä, laiminlyönti minkä tahansa muiden kaltoinkohtelun muotojen kanssa aiheuttaa lapselle suurempaa vahinkoa kuin yksin ilmetessään (Haslam & Taylor 2022, 2). Tästä huolimatta on kuitenkin havaittu, että esi-kouluikäisillä laiminlyönnin on havaittu johtavan vaikeuksiin itseilmaisussa sekä kielen kehityksen kannalta merkittävässä reaktiivisuudessa, ja näiden ongelmien on huomattu olevan vakavampia verrattuna lapsiin, jotka ovat kokeneet fyysistä väkivaltaa. Laiminlyönti yksin aiheuttaa suuremman riskin kielen kehittymiselle, kuin laiminlyönti yhdessä fyysisen väkivallan kanssa (Hildyard & Wolfe 2002; Haslam & Taylor 2022.)

Emotionaalista väkivaltaa varhaisten elinvuosien aikana kokeneet lapset suoriutuvat huomattavasti heikommin Peabody Individual Achievement (PIAT-R/NU) - testissä (Hildyard & Wolfe 2002, 686). Pitkäaikaistutkimukset ovatkin osoittaneet, että kaltoinkohdelluilla lapsilla on ikätovereitaan alhaisemmat kouluarvosanat, ja he todennäköisemmin tarvitsevat tukiope- tusta (Gilbert ym. 2009; Schneider ym. 2005; Hildyard & Wolfe 2002). Koulutuksen kannalta näkyvät erot ovat huomattavia – esimerkiksi Gilbert ym. (2009) suorittaman tutkimuksen mu- kaan vain 42 % kaltoinkohdelluista lapsista suoritti lukion, verrattuna kahteen kolmasosaan yhteisöön kuuluvista kontroleista. Myös koulussa läsnäolon ja koulusuoritusten väheneminen liittyi kaltoinkohtelun ajoitukseen (Gilbert ym. 2009, 74.)

Mielenkiintoista on se, että kaltoinkohdeltujen lasten oppimisen haasteet tuntuvat liittyvän eri- tyisesti kielellisiin vaikeuksiin. Kaltoinkohdellut lapset suoriutuivat huomattavasti kehnommin kielellisesti ja lukemisen ymmärtämisessä verrattuna fyysistä väkivaltaa kokeneihin lapsiin, vaikka molemmat ryhmät lapsista osoittivat vaikeuksia standardoiduissa matemaattisissa tes- teissä (Hildyard & Wolfe 2002, 686.) Jatkotutkimukset osoittavat lapsuudessa kaltoinkohdel- tujen henkilöiden suoriutuvan myös aikuisuudessa heikosti älykkyystesteissä ja luetun ymmär- tämisessä verrattuna aikuisiin ilman vastaavaa taustaa (Hildyard & Wolfe 2002, 689).

5.3.2 Kognitiiviset häiriöt

Oppimisen puutteet voivat negatiivisesti vaikuttaa kehityksen kannalta tärkeiden tehtävien hallintaan, milloin laiminlyönnin vaikutus voi ulottua oppimiseen liittyviä vaikeuksia pidemmälle ja johtaa psyykkisiin ongelmiin (Cohen & Thakur 2021, 2). Muun muassa

häpeän tunne, dissosiaatio, identiteetin etsiminen sekä itsesäälin ja itsetuhoisen käytöksen ilmeneminen ovat yhteydessä pitkäaikaiseen emotionaaliseen väkivaltaan (Schneider ym. 2005, 529). Patologisten käyttäytymismallien merkittävä ilmeneminen on yksi varteenotettavista havainnoista psykologisesti kaltoinkohdelluissa lapsissa, mitkä ilmenevät esimerkiksi pakkoliikehdintänä, raivokohtauksina, varastamisena, fyysisinä vaivoina, itserankaisuvuutena ja riippuvaisuutena muihin (Hildyard & Wolfe 2002, 685).

Vakava emotionaalinen väkivalta liittyy vakavampiin PTSD-oireisiin sekä lapsilla että aikuisilla. Erilaiset PTSD-oireet voivat alkaa kehittymään, mikäli kokemus vanhempien toimesta tapahtuvasta emotionaalista väkivallasta on erityisen traumaattinen ja täten johtaa suoraan PTSD-oireisiin. Vaihtoehtoisesti emotionaalinen väkivalta voidaan myös epäsuorasti yhdistää PTSD-oireisiin, kun vanhempien emotionaalinen väkivalta vaikuttaa itsenäisen traumaattisen tapahtuman, kuten fyysisen vahingon, ja siihen liittyvien PTSD-oireiden vakavuuteen (Hoeboer ym. 2021, 2.)

PTSD:n lisäksi psykologinen ahdistus nuoruudessa on seurausta laiminlyönnistä (Cohen & Thakur 2021; Watters & Wojciak 2020). Lapsuudessa koettu emotionaalisten tarpeiden täyttämättömyys on erityisesti yhteydessä vakaviin ahdistus- ja masennushäiriöihin etenkin nuorilla aikuisilla (Hildyard & Wolfe 2002; Gilbert ym. 2009). Sekä lapsuuden kaltoinkohtetulla että väkivallan kokemisella on yhteys dissosiaatioon (Hildyard & Wolfe 2002, 689). Lisäksi, lapsuudessa kaltoinkohdeltujen on havaittu sairastuvan persoonallisuushäiriöihin neljä kertaa todennäköisemmin muihin ihmisiin verrattuna (Hildyard & Wolfe 2002, 689). Toisaalta, vaikka lapsuuden aikaisella kaltoinkohtelulla on yhteys aikuisiässä ilmeneviin mielialahäiriöihin, persoonallisuushäiriöihin sekä päihdeongelmiin, nämä oireet tuntuvat olevan hyvinkin tiiviisti yhteydessä psykologisen kaltoinkohtelun lähteeseen. Kaltoinkohtelun ei ole todettu olevan suoraan yhteydessä mielenterveyteen, kun stressaavan tekijän läsnäolo elämässä lakkaa, jolloin aikuisuuteen mentäessä erilaiset kognitiiviset ongelmat vaikuttaisivat olevan remissiossa (Hildyard & Wolfe 2002, 689.)

5.4 Yhteenveto

Kuten tutkielma havainnollistaa, psykologisen kaltoinkohtelun seuraukset näyivät usealla eri ulottuvuudella. Kokonaisuudessaan emotionaalisen väkivallan on todettu vahvistavan muiden kaltoinkohtelun muotojen vaikutuksia (Cecil ym. 2017, 115), ja kiintymyssuhteen merkittävyyden vuoksi se on negatiivisen minäkuvan kautta vaikuttava riskitekijä internalisoituvien ongelmien kehittymiselle (Cecil ym. 2017; Cohen & Thakur 2021). Emotionaalinen väkivalta voi johtaa suorasti tai epäsuorasti PTSD-oireiluun (Cecil ym. 2017, 115), ja samalla vaikuttaa haitallisesti useisiin vanhemmilta saataviin perusresursseihin, joita lapsi tarvitsee traumaattisen tapahtuman käsittelemistä varten (Hoeboer ym. 2021, 7).

Tästä huolimatta, vaikka psykologiset ongelmat ovatkin yleisesti havaittu ACE:n tulos, useimmat ACE-kokemuksia omaavista eivät kehitä psykopatologiaa (Babad ym. 2020). Tätä voi selittää ACE:iden yhteys kiintymyssuhteeseen, vaikka se yleensä on epävarma tai turvaton (Babad ym. 2020). Suojaamisen sijaan kiintymys, käyttäytymisen säätely ja sosiaalinen kompetenssi voivat edistää stressitekijöiden sietokykyä prosessina (Watters & Wojciak 2020, 8). Epävarmaa kiintymystä luonnehtivat menetyksen ja hylkäämisen pelot voivat omalta osaltaan motivoida jotakuta jatkamaan ja luomaan sekä terveitä että epäterveitä läheisiä suhteita (Babad ym. 2020). On myös tärkeää ottaa huomioon, että ihmisen lämmönoitukset voivat olla erilaisia muun muassa kulttuuritaustan ja sukupuolen mukaan (North 2021, 746). Vanhempi voi muun muassa ilmaista rakkautta sanallisesti mutta ei fyysisesti, ja päinvastoin.

Perheiden ja yhteisöjen välittäminen ja rakkaus voi merkitä enemmän kuin lasten kaltoinkohtelu ja laiminlyönti niissä. Laajemmat sosiaaliset suhteet voivat osoittautua sekä tukeviksi että haitallisiksi laiminlyönnin ja kaltoinkohtelun vaikutusten näkyessä muun muassa sukulaisten, etnisen ryhmän ja uskonnollisen yhteisön sisällä (Mikkonen ym. 2021, 834.) Yhteisölliset siteet voivat olla positiivisia, esimerkiksi tukea ja huolenpitoa, tai negatiivisia, joka näkyy sosiaalisena ja pakottavana kontrollina (Mikkonen ym. 2021, 844). Normien ylläpitäminen yhteisöissä ja perheissä on useimmiten vahvasti naisten vastuulla, mutta tämä asema usein osoittautuu riskititeiksi. Patriarkaalisten rakenteiden vastustaminen saattaa tuottaa naiselle häpeää häneen perheelleen ja vahingoittaa häntä tai hänen lapsiaan, mutta nämä patriarkaaliset yhteiskunnan rajoitteet myös rajoittavat naisten valtaa lasten kaltoinkohtelun ja laiminlyönnin torjunnassa (Mikkonen ym. 2021, 841–842.)

Psykologinen kaltoinkohtelu ei yleisyydestään huolimatta ole ollut lastensuojelun huomiassa. (Trickett ym. 2009, 34). Sen lisäksi, että psykologista kaltoinkohtelua on vaikea määritellä, termit väkivalta ja kaltoinkohtelu saatetaan nähdä tarpeettoman halventavina ja ongelmallisina erityisesti silloin, kun ei ole tarkoitus vahingoittaa lasta, vaikka vuorovaikutus lapselle onkin selvästi haitallista (Glaser 2002, 700.) Kuten aiemmin tutkielmassa mainittiin, vaikka huoltajien ja nuorten kaltoinkohteluun liittyvien ilmoitusten välillä on havaittu yhtäläisyyttä, nuoret raportoivat kaltoinkohtelun esiintymistiheydestä ja vakavuudesta huoltajiin verrattuna useammin (Watters & Wojciak 2020, 8). Lisäksi, yksi mahdollinen syy psykologisen kaltoinkohteluun kohdistuvien toimenpiteiden huonoon lopputulokseen on interventioiden epäspesifinen luonne, jolloin eri ilmenemismuotoihin tarvittaisiin erilaisia ja omanlaatuisia terapeuttisia lähestymistapoja (Glaser 2002, 705).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA

Tutkimuskirjallisuuteen perehtyessä on selvää, että psykologinen kaltoinkohtelu aiheuttaa merkittäviä ja pitkäkestoisia negatiivisia seurauksia useassa eri ulottuvuudessa. Psykologinen kaltoinkohtelu ilmenee usealla eri tavalla, kuten käsiteltiin tämän tutkielman kappaleessa neljä, ja huomattavaa on, että psykologinen kaltoinkohtelu tuntuu olevan ominaista jokaiselle väkivallan ja kaltoinkohtelun muodolle. Psykologisen kaltoinkohtelun seuraukset näkyvät useissa eri ulottuvuuksissa, jolloin lapset ilmentävät muun muassa erilaisia kognitiivisia ongelmia, oppimiseen liittyviä, erityisesti kielellisiä, haasteita sekä vaikeuksia tunnistaa ja muodostaa positiivisia ihmissuhteita. Heillä myös vaikuttaa olevan heikot selviytymiskeinot ja osoittautuvat olevan muista ihmisistä riippuvaisia sekä yleisesti onnettomia (Hildyard & Wolfe 2002, 685.)

Tämä kirjallisuuskatsaus tuottaa enemmän tietoa siitä, miten psykologisen kaltoinkohtelun seuraukset poikkeavat väkivallan seurauksista. Sosiaalinen vetäytyväisyys sekä oppimiseen liittyvät kognitiiviset haasteet ilmenevät vahvasti (Hildyard & Wolfe 2002, 688), ja lapset kokevat emotionaalisia sekä muun muassa ahdistukseen ja masennukseen liittyviä vaikeuksia fyysistä väkivaltaa kokeneita lapsia enemmän (Hildyard & Wolfe 2002; Cohen & Thakur 2021; Schneider 2005). Tämän lisäksi psykologinen kaltoinkohtelu on yhteydessä vakaviin kognitiivisiin ongelmiin, jotka ovat jopa vielä merkittävämpiä kuin fyysistä väkivaltaa kokeneilla (Hildyard & Wolfe 2002; Glaser 2002); he ovat usein myös myöhemmässä elämässä kasvavassa riskissä osallistua rikolliseen toimintaan, sairastua persoonallisuushäiriöihin ja päihdeongelmiin sekä altistua muille stressaavilla tapahtumille (Hildyard & Wolfe 2002, 690).

Psykologisen kaltoinkohtelun voi siis todeta olevan hyvinkin näkyvästi ja vahvasti yhteydessä mielenterveysongelmiin, sillä se ilmenee toissijaisesti myös muiden kaltoinkohtelun ulottuvuuksien rinnalla (Cecil ym. 2017; Schneider ym. 2005). Esimerkiksi fyysistä ja seksuaalista kaltoinkohtelua kokiessaan lapsille useasti myös uskotellaan heidän olevan arvottomia ja ei-rakastettuja, mikä täyttää psykologisen kaltoinkohtelun määritelmän (Cecil ym. 2017, 116.) Psykologinen kaltoinkohtelu on vähintään yhtä vahingollista kuin fyysinen tai seksuaalinen väkivalta (Cecil ym. 2017; Gilbert ym. 2009).

Tutkimuskirjallisuudet tuntuvat olevan yksimielisiä siitä, että psykologisesti kaltoinkohdellut lapset tarvitsevat enemmän tutkimuksellista huomiota määrittelemisessä, tunnistamisessa, ilmenemismuotojen erittelyssä ja sekä sitä vastaan kehitellyissä toimenpiteissä. Psykologisen kaltoinkohtelun määrittelyssä ilmenee muun muassa kontekstista ja ammattiorientaatiosta johtuen eroavaisuuksia, joten määritelmän yhteisten universaalien raja-arvojen määrittäminen vaikuttaa oleelliselta. Yhtenevä mielipide kuitenkin on, että emotionaalinen väkivalta on ominaista muille kaltoinkohtelun muodoille, kuten myös laiminlyönnille, joten on tärkeää arvioida sitä laajemmin käsitteenä, joka pitää sisällään myös laiminlyönnin määritelmän (Hoeboer ym. 2021, 8). Sekä psykologisen kaltoinkohtelun ilmenemismuotojen että myös muun koetun väkivallan ja laiminlyönnin muuttuvien tekijöiden, kuten kroonisuuden, väkivallan tekijän, vakavuuden ja lapsen kehitysvaiheen huomioiminen auttaa ymmärtääkseen paremmin miten emotionaalinen väkivalta vaikuttaa lasten kehitykseen (Trickett ym. 2009, 35). Lisää pitkittäistutkimusta psykologisen kaltoinkohtelun vaikutuksista selkeästi tarvitaan, mikä myös erottaisi psykologisen kaltoinkohtelun, sekä laiminlyönnin että emotionaalisen väkivallan, vaikutukset muista kaltoinkohtelun muodoista. Vaikka väitteet psykologisesta kaltoinkohtelusta vaikuttaisivat suhteellisen lieviltä, nämä syytökset voivat viitata syvälle juurtuneisiin ongelmiin perheessä, jotka ovat näkyvämpien tai kiireellisempien kaltoinkohtelun muotojen peitossa (Schneider ym. 2005, 529).

Lapsuuden aikaiseen psykologiseen kaltoinkohteluun liittyvän tiedon lisääntyessä vastuu kehittää toimivia ja tehokkaita toimenpiteitä kasvaa, mutta valitettavasti resurssivajeen vuoksi tämä pysyy tärkeysjärjestyksen pohjilla (Hildyard & Wolfe 2002, 690) ja tietoa aiheesta on vasta niukasti (Inkilä ym. 2016, 75). Työntekijöille myös muodostuu haasteita tunnistamisessa ja puuttumisessa moniammatillisen yhteistyön laajuuden, pirstaleisuuden ja koordinoimattomuuden vuoksi (Inkilä ym. 2016, 66). Psykologiseen kaltoinkohteluun puuttuessa

aikainen tunnistaminen ja interventiot ovat kuitenkin tarvittavia lasten mielenterveyden ja kognitiivisten toimintojen suojelemiseksi ELS:ien pitkäaikaisten vaikutusten vuoksi (Gould ym. 2012, 505). Yksilölliset- ja perheohjelmat, sosiaalisten perhetukien sekä kotiympäristön tukemisen tehostaminen saattaisivat tarjota ratkaisun tähän (Hoeboer ym. 2021, 8). Näissä menetelmissä on kuitenkin oleellista huomioida ympäristö, mukaan lukien muun muassa perhe, uskonto ja kulttuuri, missä toimenpiteet toteutetaan. Sosiaalityöntekijöiden kontekstipohjaisen lähestymistapa sisältää kyvyn neuvotella useiden oikeuksien ja vääryyksien välillä ja kehittää käytäntöjä lasten ja perheiden auttamiseksi (Mikkonen ym. 2021, 846.)

Laiminlyönnistä on varteenotettavaa todeta, että se on yhteydessä vakavampiin seurauksiin yksin kuin fyysisen väkivallan tai muun kaltoinkohtelun kanssa tapahtuessaan. Fyysistä väkivaltaa käyttävät vanhemmat ovat todennäköisesti enemmän emotionaalisesti reagoivia ja vastaavat lapsen tarpeisiin kaltoinkohtelevia vanhempia enemmän (Hildyard & Wolfe 2002, 686.) Fyysinen kontakti vaikuttaisi olevan vähemmän haitallista kuin sen täysivaltainen puute, vaikka kyseessä olisikin väkivalta. Tämä tutkielma havainnollistaa psykologisen kaltoinkohtelun merkittävyyttä yhteiskunnallisena ilmiönä, johon tulisi kiinnittää enemmän tutkimuksellista huomiota ja tunnustaa se merkittävänä vaikuttajana sekä lasten että aikuisten moninaisiin ongelmiin ja haasteisiin. Ottaessa huomioon psykologisen kaltoinkohtelun luonteenomaisen yhteyden muuhun väkivaltaan ja kaltoinkohteluun, sen yksittäisten vaikutusten vakavuuden sekä haasteet siihen puuttumisessa ei ole yllättävää, että psykologinen kaltoinkohtelu ottaa niin suuren ja monimuotoisen roolin muihin väkivallan ja kaltoinkohtelun muotojen seurauksiin verrattuna.

LÄHTEET

APSAC (1995): The American Professional Society on the Abuse of Children / Strengthening Practice Through Knowledge. APSAC. Saatavilla:

<https://www.apsac.org/>

Babad Sara, Zwilling Amanda, Carson Kaitlin W., Fairchild Victoria & Nikulina Valentina. (2020). Childhood Environmental Instability and Social-Emotional Outcomes in Emerging Adults. *Journal of Interpersonal Violence* Volume 37, Issue 7-8, April 2022, NP3875-NP3904. Saatavilla: <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1177/08862605209481>

Bowlby, J. (1969). Attachment. Attachment and loss: Vol. 1. Loss. *New York: Basic Books*.

Cecil Charlotte A.M., Vidingb Essi, Fearon Pasco, Glaser Danya & McCrory Eamon J.. (2017). Disentangling the mental health impact of childhood abuse and neglect. *Child Abuse & Neglect* Volume 63, January 2017, 106-119.

Cohen Joseph R. & Thakur Hena. (2021). Developmental consequences of emotional abuse and neglect in vulnerable adolescents: A multi-informant, multi-wave study. *Child Abuse & Neglect* Volume 111, January 2021, 104811. Saatavilla: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104811>

Gilbert Ruth, Widom Spatz Cathy, Browne Kevin, Fergusson David, Webb Elspeth & Janson Staffan. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, Volume 373, Issue 9657, 3–9 January 2009, 68-81.

Glaser Danya. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): a conceptual framework. *Child Abuse & Neglect* 26, 2002, 697–714.

Gould Felicia, Clarke Jennifer, Heim Christine, Harvey Philip D., Majer Matthias & Nemeroff Charles B.. (2012). The effects of child abuse and neglect on cognitive functioning in adulthood. *Journal of Psychiatric Research* Volume 46, Issue 4, April 2012, 500–506.

Hart Stuart N., Binggeli Nelson J. & Brassard Maria R.. (1997). Evidence for the Effects of Psychological Maltreatment. *Journal of Emotional Abuse*, 1:1, 27-58.

Haslam Zoe & Taylor Emily P.. (2022). The relationship between child neglect and adolescent interpersonal functioning: A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, Volume 125, March 2022, 105510. Saatavilla:
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105510>

Hildyard Kathryn L. & Wolfe David A. (2002). Child neglect: developmental issues and outcomes. *Child Abuse & Neglect* Volume 26, Issues 6–7, June 2002, 679-695.

Hoeboer Chris, De Roos Carlijn, Van Son Gabrielle E., Spinhoven Philip & Elzinga Bernet. (2021). The effect of parental emotional abuse on the severity and treatment of PTSD symptoms in children and adolescents. *Child Abuse & Neglect* Volume 111, January 2021, 104775. Saatavilla:
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104775>

Holden George. (2003). Children Exposed to Domestic Violence and Child Abuse: Terminology and Taxonomy. *Clinical Child and Family Psychology Review* 2003: 6, 151-160

Inkilä Jaana, Helminen Mika, Kuosmanen Taru & Paavilainen Eija. (2016). Moniammatillinen yhteistyö lasten kaltoinkohteluun puuttumisessa. *Janus* 24:1, 2016, 62–78.

Laajasalo, T., Paavilainen, E., Järvillehto, V. & Keiski, P. (2020). Henkinen väkivalta ja laiminlyönti. Teoksessa Korpilahti, U., Kettunen, H., Nuotio, E., Nummi, V. M. & Lillsunde, P. (toim.) *Väkivallaton lapsuus - Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 osa II*. Sosiaali- ja terveysministeriö, 188–195.

Lepistö Sari, Ellonen Noora, Helminen Mika & Paavilainen Eija. (2017). Lapsiin kohdistuvan väkivallan arvioiminen. *Yhteiskuntapolitiikka* 82 (2017):2, 212–221.

Mikkonen Enni, Laitinen Merja, Gupta Anna, Nikupeteri Anna & Hurtig Johanna. (2021). Cross-national insights into social workers' multi-dimensional moral agency when working with child abuse and neglect. *Qualitative Social Work 2021*, Vol. 20(3), 832–850.

North Gemma. (2021). Skills and knowledge not checklists: social work interventions into childhood emotional abuse. *Social Work Education The International Journal*, Volume 41, 2022 - Issue 5, 743-758.

Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. *Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62*. Vaasa: Vaasan yliopisto. Saatavilla:
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3>

Schneider Mary Wood, Ross Anita, Graham J. Christopher & Zielinski Angiela. (2005). Do allegations of emotional maltreatment predict developmental outcomes beyond that of other forms of maltreatment? *Child Abuse & Neglect* Volume 29, Issue 5, May 2005, 513-532.

Tanner Karen & Turney Danielle. (2003). What do we know about child neglect? A critical review of the literature and its application to social work practice. *Child & Family Social Work* Volume 8, Issue1, February 2003, 25-34.

Trickett Penelope K., Mennen Ferol E., Kim Kihyun & Sang, Jina. (2009). Emotional abuse in a sample of multiply maltreated, urban young adolescents: Issues of definition and identification. *Child Abuse & Neglect* Vol. 33, Iss. 1, January 2009, 27-35.

Tufford Lea, Bogo Marion & Asakura Kenta. (2014). How Do Social Workers Respond to Potential Child Neglect? *Social Work Education The International Journal*, Volume 34, 2015 - Issue 2 2014, 229-243.

Watters Elizabeth R & Wojciak Armeta S.. (2020). Childhood abuse and internalizing symptoms: Exploring mediating & moderating role of attachment, competency, and self-regulation. *Children and Youth Services Review* Volume 117, October 2020, 105305. Saatavilla:
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105305>

World Health Organization. (2006). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence / World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. *World Health Organization*. Saatavilla:
<https://apps.who.int/iris/handle/10665/43499>

LIITE 1 - AINEISTOLUETTELO

Babad Sara, Zwilling Amanda, Carson Kaitlin W., Fairchild Victoria & Nikulina Valentina. (2020). Childhood Environmental Instability and Social-Emotional Outcomes in Emerging Adults. *Journal of Interpersonal Violence* Volume 37, Issue 7-8, April 2022, NP3875-NP3904. Saatavilla: <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1177/08862605209481>

Cecil Charlotte A.M., Vidingb Essi, Fearon Pasco, Glaser Danya & McCrory Eamon J.. (2017). Disentangling the mental health impact of childhood abuse and neglect. *Child Abuse & Neglect* Volume 63, January 2017, 106-119.

Cohen Joseph R. & Thakur Hena. (2021). Developmental consequences of emotional abuse and neglect in vulnerable adolescents: A multi-informant, multi-wave study. *Child Abuse & Neglect* Volume 111, January 2021, 104811. Saatavilla: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104811>

Gilbert Ruth, Widom Spatz Cathy, Browne Kevin, Fergusson David, Webb Elspeth & Janson Staffan. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, Volume 373, Issue 9657, 3–9 January 2009, 68-81.

Glaser Danya. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): a conceptual framework. *Child Abuse & Neglect* 26, 2002, 697–714.

Gould Felicia, Clarke Jennifer, Heim Christine, Harvey Philip D., Majer Matthias & Nemeroff Charles B.. (2012). The effects of child abuse and neglect on cognitive functioning in adulthood. *Journal of Psychiatric Research* Volume 46, Issue 4, April 2012, 500–506.

Hart Stuart N., Binggeli Nelson J. & Brassard Maria R.. (1997). Evidence for the Effects of Psychological Maltreatment. *Journal of Emotional Abuse*, 1:1, 27-58.

Hildyard Kathryn L. & Wolfe David A. (2002). Child neglect: developmental issues and outcomes. *Child Abuse & Neglect* Volume 26, Issues 6–7, June 2002, 679-695.

Hoeboer Chris, De Roos Carlijn, Van Son Gabrielle E., Spinhoven Philip & Elzinga Bernet. (2021). The effect of parental emotional abuse on the severity and treatment of PTSD symptoms in children and adolescents. *Child Abuse & Neglect* Volume 111, January 2021, 104775.

Saatavilla:

<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104775>

Holden George. (2003). Children Exposed to Domestic Violence and Child Abuse: Terminology and Taxonomy. *Clinical Child and Family Psychology Review* 2003: 6, 151-160.

Schneider Mary Wood, Ross Anita, Graham J. Christopher & Zielinski Angiela. (2005). Do allegations of emotional maltreatment predict developmental outcomes beyond that of other forms of maltreatment? *Child Abuse & Neglect* Volume 29, Issue 5, May 2005, 513-532.

Trickett Penelope K., Mennen Ferol E., Kim Kihyun & Sang, Jina. (2009). Emotional abuse in a sample of multiply maltreated, urban young adolescents: Issues of definition and identification. *Child Abuse & Neglect* Vol. 33, Iss. 1, January 2009, 27-35.

Watters Elizabeth R & Wojciak Armeda S.. (2020). Childhood abuse and internalizing symptoms: Exploring mediating & moderating role of attachment, competency, and self-regulation. *Children and Youth Services Review* Volume 117, October 2020, 105305. Saatavilla:

<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105305>